

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Tillsyn av insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning i stadsdelsnämnden Gunnared, Göteborgs kommun

Rapportnr: 2009:54

ISSN: 1403-168X

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, socialenheten

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter.

INNEHÅLL

Sammanfattning av tillsynens resultat.....	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Metod.....	4
Redovisning av tillsynen.....	6
Strukturellt och allmänt inriktade insatser.....	6
Planering och styrning.....	7
Utbud av verksamheter och insatser.....	10
Samverkan.....	14
Personalens kompetens.....	17
Kvalitet och innehåll i verksamheter.....	20
Behovsstyrt, planerat och samordnat stöd.....	28
Handläggning och dokumentation.....	30

Sammanfattning av tillsynens resultat

Länsstyrelsen har under april 2009 granskat en del av stadsdelsnämnden Gunnareds och Sociala resursnämndens verksamheter och insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning. Granskning har skett av handläggning, boenden, boendestöd och sysselsättning.

Resultatet av tillsynen visar att:

- Stadsdelsnämnden bedriver uppsökande verksamhet men skriftligt informationsmaterial saknas om det stöd för målgruppen som finns i stadsdelsnämnden och i kommunen.
- Nämnden har inte upprättat styrdokument, ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete och verksamhetsplan för målgruppen. Samverkan mellan stadsdelsnämnden och Regionen finns på olika nivåer.
- Stadsdelsnämndens utbud av boende är inte tillräckligt utbyggt. Boendestöd är den vanligaste insatsen.
- Antalet personer per enhet eller bostad med särskild service är för stort.
- Samtliga verksamheter erbjuder ett fungerande och meningsfullt innehåll och personalen har ett rehabiliterande förhållningssätt.
- Stadsdelsnämndens handläggning av bistånd är inte rättssäker i alla delar. Handläggningstiden är rimlig och utformningen av dokumentationen är gjord med respekt för den enskildes integritet.

Bakgrund till tillsynen

Regeringen har beslutat att Länsstyrelserna ska fortsätta den tillsyn och det utvecklingsarbete som inleddes gemensamt med Socialstyrelsen inom ramen för det Nationella programmet för tillsyn i tillsynsprojektet Kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder under åren 2002-2004. Bland annat ska de bedömningskriterier som tagits fram för tillsyn av kommunernas insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning tillämpas igen så att tillsynen blir tydlig och enhetlig över landet.

Tillsynen ska rymma ett barn- och jämställdhetsperspektiv. Även äldre med psykisk funktionsnedsättning ska uppmärksammas i tillsynen.

Syfte och ansvarsområden

Tillsynen syftar till att ge en aktuell bild av kommunernas stöd och service till personer med psykisk funktionsnedsättning på både lokal och nationell nivå och uppmärksamma viktiga bristområden genom att samtliga länsstyrelser tillsammans med Socialstyrelsen (i några av landets kommuner) genomför en samlad tillsyn.

Tillsynen har omfattat ansvarsområdena:

- Strukturellt och allmänt inriktade insatser
- Uppsökande och informerande verksamhet
- Planering och styrning av verksamheten
- Utbud av verksamheter och insatser
- Samverkan mellan kommun och landsting och personalens interna och externa samverkan
- Personalens kompetens
- Kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning
- Behovsstyrt, planerat och samordnat stöd till enskilda
- Handläggning och dokumentation.

Metod

Länsstyrelsen har i enkätform begärt svar på ett antal frågor av verksamhetsansvarig och enhetscheferna för boende, boendestöd och sysselsättning. Länsstyrelsen har bland annat tagit del av följande dokument

- Verksamhetsplaner för olika områden
- Systematiskt Kvalitetsarbete
- Rutiner för samverkan med hälso- och sjukvården
- Rutiner för klagomålshantering,
- Rutiner för Lex Sarah anmälan,
- Mall för kompetensplan
- Mall för genomförandeplan
- Göteborgs stads vägledning – Insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder
- Samverkansrutiner mellan Göteborgs Stad och Regionen
- Förslag till budget och flerårsplaner
- Årsrapport för Aktivitetshuset i Göteborg
- Verksamhetsplan för Aktivitetshuset 2009
- Verksamhetsidé för Gunnareds Gård
- Personakter och genomförandedokumentation

Utöver ovanstående dokument har Länsstyrelsen tagit del av den enkät som Socialstyrelsen skickat ut till alla kommuner i maj 2008 och som gäller kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Stadsdelsnämndens svar i denna enkät har Länsstyrelsen haft som grund i intervjuer och samtal med representanter från olika verksamheter i Gunnared och är även ett underlag i detta beslutsunderlag. I detta beslut benämns den som "NU-enkäten".

Länsstyrelsens handläggare har vid sin granskning

- samtalat med tf verksamhetschef för Funktionshinder och psykiatri,
- intervjuat enhetschef med ansvar för boenden och boendestöd,
- intervjuat enhetschef med ansvar för sysselsättning,
- intervjuat två handläggare för SoL och LSS,
- intervjuat en handläggare inom individ- och familjeomsorgen respektive äldreomsorgen,
- intervjuat personalrepresentanter för Stödteamet och Kryddvägens boende,
- intervjuat personalrepresentanter för Zookraft samt för Gunnareds Gård,

- intervjuat två deltagare på Gunnareds Gård,
- samtalat med sex personer som har boendestöd eller bor i bostad med särskild service,
- genomfört en observation på Gullvivan, en psykiatrisk enhet på Gunnareds äldreboende.
- Intervjuat fältteamet via telefon.

Personakter samt genomförandedokumentation i verksamheterna enligt SoL och LSS har granskats. Vid intervjuer har strukturerade frågeformulär använts.

I intervjuer med samtliga personalkategorier finns även frågor kring barnperspektiv, jämställdhet och våld i nära relationer. Syftet med dessa frågor är att uppmärksamma chefer, handläggare och baspersonal på dessa områden.

Barnperspektivet handlar bland annat om att ta reda på hur barn till personer med psykisk funktionsnedsättning får sitt behov av stöd uppmärksammat och utrett.

Att beakta jämställdhet inom socialtjänsten kan bl.a. innebära att se den enskildes behov av stöd utifrån ett genusperspektiv och att bli medveten om sin- som yrkesutövare- syn på *hur* behov efterfrågas och bedöms samt hur insatserna utförs.

När det gäller våld i nära relationer är det viktigt att vara uppmärksam på att våld även förekommer bland personer med funktionsnedsättning, som utövare eller som offer. Socialnämnden ska beakta att personen kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Länsstyrelsens bedömningar bygger på ovanstående samt erhållet skriftligt material.

Information om kommunen och beskrivning av organisationen

Gunnareds stadsdel ligger i nordöstra Göteborg och befolkningen är ca 22 000 invånare i områdena Lövgärdet, Rannebergen, Gårdsten och Angereds centrum. Av invånarna är ca 19 % utländska medborgare och ca 32 % svenska medborgare som är födda i utlandet.

Stadsdelsförvaltningen leds av en stadsdelschef. Underställd stadsdelschefen finns en verksamhetschef med ansvar för funktionshinder och psykiatri. Bostad med särskild service, boendestöd och sysselsättning leds av en enhetschef. I stadsdelsförvaltningen finns även en utredningsenhet; en enhetschef och handläggare som ansvarar för att utreda, bedöma och besluta om insatser för personer under 65 år. Ett fältteam som arbetar med uppsökande verksamhet finns.

I Gunnared finns även Gunnareds Gård, ett av sex aktivitetshus i Göteborg. Sedan årsskiftet 2007/2008 ansvarar Sociala resursnämnden för denna verksamhet.

REDOVISNING AV TILLSYNEN

Ansvarsområde: Strukturellt och allmänt inriktade insatser som handlar om kommunens kännedom om levnadsförhållanden, uppsökande och informerande verksamhet

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Kommunen har skaffat sig kännedom om behoven av insatser från socialtjänst gällande personer med psykiska funktionshinder/långvarig psykisk störning.
- Kommunen bedriver ett uppsökande arbete gällande personer med psykiska funktionshinder.
- Kommunen har informerat personer med psykiska funktionshinder och deras anhöriga om den enskildes rätt till socialtjänstens stöd samt om de verksamheter som finns i kommunen för att tillgodose målgruppens behov av stöd.

(2 kap. 2 § SoL, 3 kap. 1, 4 §§ SoL, 5 kap. 8 § SoL, 15 § LSS)

Redovisning av det granskade

Enligt "Nu-enkäten" har stadsdelsnämnden inte genomfört någon inventering av målgruppen de senaste åren.

Uppsökande arbete bedrivs dock genom ett fältteam som i nuläget består av en person. Arbetet bedrivs bl.a. genom samverkan med psykiatrins öppen- och slutenvård, vårdcentral, bostadsbolagen, störningsjouren och olika delar inom socialtjänsten. Fältteamet kontaktas när någon av dessa verksamheter antar att det finns ett behov av stöd och lotsning till något annat stöd än de själva kan erbjuda. Det handlar dels om personer med psykiska funktionsnedsättningar dels personer med psykisk ohälsa. Fältteamet är också tillgänglig i de olika sysselsättningsverksamheterna i stadsdelen. Det finns tre uppsökande team i nordost och de samarbetar.

Nämnden har inte genomfört några generella informationsinsatser till personer med psykisk funktionsnedsättning, deras anhöriga eller närstående eller till någon brukarorganisation. Det finns inget skriftligt informationsmaterial om vilket stöd som stadsdelsnämnden kan erbjuda. Någon organiserad samverkan med brukarorganisationer förekommer inte. Riktad information ges däremot till de personer som fältteamet, handläggare, boendestödjare och personal i sysselsättningsverksamheterna kommer i kontakt med.

Bedömning av det granskade

Stadsdelsnämnden har inte gjort någon inventering av målgruppens behov, själva eller tillsammans med regionen. För en långsiktig planering av boenden och sysselsättning är inventering ett verktyg som bör användas. Om fältteamet samlar sådan information så bör den systematiseras och överlämnas till stadsdelsnämnden för deras planering. Det saknas en organiserad samverkan med brukar- och intresseorganisationer.

Fältteamet ger både stöd och vägledning till enskilda personer och generellt till målgruppen på ett bra sätt.

Informationsmaterial om socialtjänstens stöd till målgruppen saknas. Ett sådant material bör finnas på hemsidan, på psykiatriska mottagningar, Försäkringskassan, på apotek m.m.

Ansvarsområde: Planering och styrning av verksamheten

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Kommunen har tydliga styrdokument till grund för att utforma och följa upp verksamheten för personer med psykiska funktionshinder samt för att utveckla och säkerställa en god kvalitet i verksamheten.
- Socialchefen eller motsvarande har genom samverkan med berörda intresseorganisationer möjliggjort ett inflytande på planeringen av verksamheten för personer med psykiska funktionshinder.
- Chefen för kommunens verksamhet för boende respektive sysselsättning för personer med psykiska funktionshinder har utformat tydliga styrdokument som ligger i linje med kommunens övergripande mål och verksamhetsplanering för målgruppen. Styrdokumenterna är kända av personalen i verksamheten.
- Chefen för kommunens verksamhet för boende respektive sysselsättning har tagit tillvara de boendes/deltagarnas synpunkter i planeringen och utvecklingen av verksamheten.
- En verksamhet för boende respektive sysselsättning åtgärdar och förebygger fel och brister samt uppmärksammar allvarliga missförhållanden i verksamheten.

(3 kap. 3 § SoL, 5 kap. 8 § SoL, 6, 9, 15 §§ LSS, SOSFS: 2006:27, SOSFS 2006:11, SOSFS 2008:18)

Redovisning av det granskade

Kommunfullmäktiges budget utgör Göteborgs Stads övergripande styrdokument och vänder sig i första hand till stadens nämnder och styrelser vilket innebär att de inriktningar och prioriterade mål som beskrivs ska konkretiseras och omsättas i praktik av nämnderna.

Prioriterade mål för målgruppen personer med psykisk funktionsnedsättning är: ”Många människor med psykiska funktionsnedsättningar saknar idag arbete och bostad, därför ska antalet fullvärdiga bostäder och möjligheten till meningsfull sysselsättning öka.”

Vidare anges att ” för personer med psykiska funktionsnedsättningar ska en helhetssyn gälla vid beviljandet av stödinsatser. De individuella behoven såsom bostad, ett flexibelt boendestöd, möjligheter till gemenskap, sysselsättning ska styra. Ett nära samarbete med psykiatri och primärvården är insatser som hänger ihop och är beroende av varandra. Stöd till barn som har anhörig med psykisk funktionsnedsättning behöver utvecklas, liksom stöd i föräldraskapet.”

Funktionshinderområdets ledningsgrupp har bearbetat dessa mål och de inryms i ”Verksamhetsplan för 2009 och Systematiskt kvalitetsarbete Funktionshinder och psykiatri.” Planen innehåller fyra delar med följande rubriker; De vi är till för, Medarbetare, Verksamhet samt Ekonomi.

Målen för området ” De vi är till för” är följande:

- Många människor med psykiska funktionshinder saknar idag arbete och bostad, därför ska antalet fullvärdiga bostäder och möjligheten till meningsfull sysselsättning öka.
- Fritidsutbudet för de som bor i en bostad med särskild service ska öka.
- För alla beviljade insatser ska det upprättas en genomförandeplan.

För att nå målen anges ”Vad ska göras”:

- Öka valmöjligheten samt utveckla och anpassa yrkesinriktade arbetsformer för daglig sysselsättning.

- Arbeta med konvertering av stödboendet samt arbeta med nya planerade tillkommande projekt.
- Alla enheter ska arbeta med social dokumentation.
- Samtliga enheter tar ett ansvar för aktivitet i "Fritidsprogrammet".

Målen för området Verksamhet är:

- Öka antalet boendeplatser.
- Miljömedvetenheten ska öka.
- Verksamhetens behov ska ligga till grund för kompetensutveckling hos medarbetarna.

Under "vad ska göras" nämns här förberedelser för förändringar i LSS gällande boendestöd, att medarbetarnas kunskap om lagstiftning och verksamheternas insatser ska öka och att arbetet med kvalitetsutveckling ska fortgå.

Enligt Nu-enkäten finns ett organiserat samarbete med brukar- och intresseorganisationer för att inhämta synpunkter på verksamhetsplanering och andra särskilda frågor. I handikapprådet finns för närvarande ingen organisation som representerar personer med psykisk funktionsnedsättning.

Ett sätt att utveckla brukarinflytande är BISAM, ett nationellt projekt som utvecklats med "Milton-medel". Arbetet innebär att brukare utbildas i en metod för att stärka brukarinflytandet i olika verksamheter.

I samtliga verksamheter finns former för att göra de boende respektive deltagarna delaktiga i verksamhetens innehåll.

Verksamheterna

Inom respektive verksamhet; boende, boendestöd och utredningsenheten finns verksamhetsplaner som utgår från de av Funktionshinderområdets ledningsgrupps framtagna prioriterade mål. Respektive personalgrupp har därefter arbetat fram och angivit enhetens mål, aktivitet/strategi, ansvar, hur vi följer upp/mätetal samt när följs det upp. På Gunnareds äldreboendes psykiatriska enhet har chefen utformat mål som personalen tagit del av. Det saknas mål för Zookraft.

Aktivitetshus Gunnareds Gård

Det finns inga tydliga mål för verksamheten som är formulerade av Sociala resursnämnden. Det finns en verksamhetsplan med mål och handlingsplan för 2009 som ansvarig chef har tagit fram. Detta dokument är känt av personalen och de har haft möjlighet att lämna synpunkter.

Systematiskt kvalitetsarbete

Nämnden har antagit rutiner för Ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården men det saknas antagna rutiner för socialtjänstområdet. Funktionshinderområdets ledningsgrupp har dock tagit fram ett dokument som heter Systematiskt Kvalitetsarbete. De områdena som berörs är: Rutiner för dokumentation, Synpunkter och klagomål på verksamheten, Personal och kompetensförsörjning, Arbetsmiljö, Hantering av fel och brister i verksamheten, Lex Sarah- allvarliga missförhållanden, Uppföljning och utvärdering av verksamheten.

Under respektive område anges även här mål, aktivitet/strategi, ansvar, hur vi följer upp/mätetal samt när följs det upp.

Rutinerna för Lex Sarah anmälan samt Klagomålshantering med klagomålsmall är antagna av nämnden.

Verksamheterna

Chefen för boendestödet Stödteamet, Kryddvägen och Zookraft uppger att det finns vissa rutiner inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. De senaste åren har de formulerat tydligare mål för att de ska bli mätbara.

I kvalitetsarbetet har de inte arbetat så mycket med ”fel och brister” utan de använder fallrapporter och tillbud. I boendestödet förs statistik för att fånga upp insatser som inte blir utförda men systemet är ännu inte fullt utvecklat. Det finns rutiner för klagomålshantering och för anmälan enligt Lex Sarah.

Personalen på Kryddvägen uppger att de vet hur rutinerna för Lex Sarah ska användas. De tycker det är svårt att veta när en anmälan ska göras och att de har diskuterat detta ingående utifrån en uppkommen situation. När de får klagomål på sin verksamhet försöker de att hitta lösningar genom diskussion i arbetsgruppen.

Personalen i stödteamet är osäkra på var det finns rutiner för klagomålshantering och för anmälan enligt Lex Sarah.

Personalen på Zookraft berättar att avvikelserapportering har funnits men rutiner saknas för om och hur åtgärder ska vidtas. De känner inte till rutinerna för klagomål och är osäkra på om det finns rutiner för Lex Sarah.

Eftersom det saknas dokument från nämnden som gäller det systematiska kvalitetsarbetet har enhetschefen på Gunnareds äldreboende gjort egna dokument. Enhetschefen har identifierat problem kring rutiner för social dokumentation samt rutiner för hantering av livsmedel. Skriftliga rutiner för fel och brister finns inte men om t ex en insats inte blir utförd dokumenteras detta i den enskildes akt. De har reflektionsmöten var 14:e dag och då kan frågor som gäller fel och brister tas upp. Rutiner för klagomål och anmälan om Lex Sarah finns och personalen känner till dessa. Enhetschefen uppger att klagomålen alltid går till nämnden och att den som klagat får återkoppling.

Aktivitetshus Gunnareds Gård

Chefen för Gunnareds Gård beskriver att kvalitetsarbetet precis har påbörjats. Anmälan enligt Lex Sarah känner de inte till i personalgruppen.

Bedömning av det granskade

Det finns nedbrutna mål och kvalitetssystem på verksamhetsnivå. Dessa är framtagna av Funktionshinderområdets ledningsgrupp. Göteborgs Stads övergripande styrdokument vänder sig i första hand till stadens nämnder och styrelser vilket innebär att de inriktningar och prioriterade mål som beskrivs ska konkretiseras och omsättas i praktik av nämnderna.

Ett kvalitetsledningssystem ska enligt föreskrift SOSFS 2006:11 inrättas av nämnden och dess delar ska vara kända av samtliga personal. T.ex. en rutin för hantering av fel och brister är nödvändig för det egna kvalitetsarbetet.

Det finns inga representanter för brukar och intresseorganisationer i Handikapprådet som företräder personer med psykisk funktionsnedsättning. Länsstyrelsen förutsätter att nämnden

gör sitt yttersta för att mobilisera representanter eller inhämta målgruppens synpunkter på ett annat sätt.

Ansvarsområde: Utbud av verksamheter och insatser

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- I kommunen finns ett tillräckligt och varierat utbud av insatser/verksamheter för att möta personers med psykiska funktionshinder behov och ge en möjlighet till valfrihet, när det gäller stödet till ett anpassat boende.
- I kommunen finns tillgång till varaktiga boendelösningar för personer med psykiska funktionshinder som är hemlösa eller vistas på hem för vård och boende (HVB-hem).
- I kommunen finns ett tillräckligt och varierat utbud av insatser/verksamheter för att möta personers med psykiska funktionshinder behov och ge en möjlighet till valfrihet, när det gäller stöd till en meningsfull sysselsättning.
- I kommunen finns ett varierat utbud av insatser förutom insatser på boende- och sysselsättningsområdet för att möta övriga behov hos personer med psykiska funktionshinder och deras familjer.

(3 kap. 2 och 6 §§ SoL, 4 kap. 1 SoL, 5 kap. 1, 7, 8, 10 §§ SoL, 16 kap. 6f § SoL, 7, 8, 9, 15, 28 f §§ LSS)

Redovisning av det granskade

Vid tillsynstillfället är 60 personer med psykisk funktionsnedsättning beviljade bistånd enligt SoL. Av dessa är 18 kvinnor och 42 män. En person är över 65 år, ingen är under 18 år. 17 personer med psykisk funktionsnedsättning (7 kvinnor och 10 män) är beviljade insatser enligt LSS. Dessa personer är alla mellan 18 och 65 år.

Stadsdelsnämnden har inte genomfört en övergripande inventering för att ta reda på om de verksamheter som finns inom området sysselsättning motsvarar de behov som målgruppen har. Tf verksamhetschef berättar att de genomfört en enkätundersökning för ett år sedan till brukare med boendestöd för att höra vad de önskade för sysselsättning. De fick då in önskemål om fler aktiviteter som i dagsläget inte finns på Gunnareds Gård.

Göteborgs Stad har en gemensam Planeringsledningsfunktion som bland annat ansvarar för hantering och fördelning av bostäder med särskild service. Efter att handläggaren har fattat beslut om bostad överlämnas beslutet till Planeringsledningsfunktionen som ansvarar för förmedlingen till hyresvärdarna. De kontaktar handläggarna när de funnit en bostad som motsvarar det som den enskilde har ansökt om.

Göteborgs Stad har via fastighetskontoret en överenskommelse, F 100 med olika allmännyttiga bostadsföretag. Denna innebär att 100 lägenheter inom tre år kommer att förmedlas till personer med någon form av funktionsnedsättning som skulle kunna bo i en bostad med särskild service men som anser att en egen lägenhet med boendestöd är ett bättre alternativ. Initialt är det ett andrahandskontrakt men det övergår till ett förstahandskontrakt efter en fastställd struktur. Själva ansökningsförfarandet görs av respektive handläggare. Enligt handläggare är tiden från ansökan till att det finns en lägenhet mycket skiftande, från någon dag till två år.

Handläggarna anser att bostad med särskild service ska beviljas när maximerat boendestöd inte längre är tillräckligt. De anser att behovet av boenden är täckt när de planerade LSS-boendena förverkligas under 2009-2010. De saknar dock bostäder med särskild service för

personer som är dömda enligt Lagen om Rättspsykiatrisk Vård, LRV då den gruppen ökar och det är svårt att finna rätt typ av bostäder med omfattande och specialiserat stöd.

När det gäller samsjuklighet, personer med psykisk funktionsnedsättning som samtidigt har alkohol- och/eller drogmissbruk, finns inget specifikt boende eller boendestöd som riktar sig till denna målgrupp.

Boende

I Gunnared finns en bostad med särskild service enligt LSS för personer med psykisk funktionsnedsättning, Kryddvägen. I boendet finns åtta lägenheter som samtliga är fullvärdiga bostäder.

Ett stödboende enligt SoL, Ene kraft, ligger i ett ordinärt hyreshus och inrymmer sex lägenheter samt gemensamma utrymmen. Boendet ska konverteras till en bostad med särskild service enligt LSS och flyttas till ett separat nybyggt hus under 2010 där alla lägenheter är fullvärdiga. I dagsläget är det boendestödet som utför insatserna på Ene kraft.

På Gunnareds äldreboende finns två enheter, Gullvivan och Prästkragen, som riktar sig till äldre personer med psykisk funktionsnedsättning. På dessa två enheter bor även personer med någon form av demenssjukdom.

Vid tillsynstillfället vistades fyra personer på korttidplatser på olika boenden i Sverige där de hade vistats i flera år. En person flyttar inom kort till ett äldreboende i Göteborg och de tre övriga är beviljade fortsatt vistelse på dessa boenden.

Boendestöd

Stödteamet arbetar med boendestöd i de enskildas egna hem och på stödboendet Ene kraft. Boendestöd kan utföras både dag, kväll och helg. På natten finns en sovande personal på Ene kraft som de med boendestöd i ordinärt boende kan ringa till vid behov. Personalen kan inte lämna Ene kraft på natten men om behov finns av insatser är det hemsjukvården eller hemtjänstens nattpatrull som utför dessa.

Vid tiden för tillsynen är 60 personer beviljade boendestöd enligt SoL. Två personer är beviljade personlig assistans enligt LASS.

Sysselsättning

Verksamheter inom området sysselsättning är generellt inte biståndsbedömt i Göteborg; men undantag finns såsom Mellansteget i V. Frölunda.

Det finns öppna verksamheter; sex Aktivitetshus för personer med psykisk funktionsnedsättning. Där kan man delta i olika aktivitetsgrupper och studiecirklar regelbundet eller för att ta del av den sociala samvaron. Aktivitetshusen är öppna för alla oavsett vilken stadsdel som den enskilde bor i. Öppettiderna är främst vardagar men vissa av husen hålls öppna även på kvällar och helger av olika intresseföreningar. Aktivitetshusen vänder sig till personer mellan 18-65 år.

Möjligheternas Hus är ett aktivitetshus som finns inom Lillhagens område. Det är öppet för alla men de flesta deltagarna är personer som är dömda enligt LRV. Att delta i detta aktivitetshus kan vara ett sätt att starta sysselsättning/samvaro med andra redan under sjukhustiden. Det finns även flera sociala arbetskooperativ som vänder sig till målgruppen.

Aktivitetshus Gunnareds Gård

På Gunnareds Gård är deltagarnas medelålder relativt hög och det framkommer i intervjuer att de deltagare som fyller 65 år får fortsätta delta där om de önskar. Ett mål är att försöka få yngre personer att delta.

Zookraft

Innan Sociala resursnämnden övertog Gunnareds Gård från stadsdelsnämnden fanns ytterligare två verksamheter för sysselsättning, Zookraft och Växtrehab. Verksamheterna hade olika inriktning, från träffpunkt för social samvaro till arbetsrehabilitering och utslussning till studier eller arbete. I samband med att Gunnareds Gård lämnade stadsdelsnämnden avbröts samarbetet med de övriga två verksamheterna. Växtrehab lades ner under 2008 och Zookraft stod vid tillsynsbesöket inför en oviss framtid. Nämnden hade tagit beslut om nedläggning för att verksamheten inte är lagstadgad, kvaliteten sviktande och detta medförde att lönsamheten i verksamheten inte fanns, men ändrade sedan beslutet. Nämnden fattade dock åter beslut om nedläggning i maj 2009.

Andra insatser

Nämnden har inte något riktat anhörigstöd för målgruppens anhöriga. Det finns en anhörigrupp inom äldreomsorgen som dock inte skulle neka någon tillträde om intresse för att delta finns.

Av de ca 80 personer som har en biståndsbedömd insats har fem personer beslut om kontaktperson. Handläggarna uppger att om den enskilde är isolerad och kontaktperson bedöms vara enda möjligheten att bryta isoleringen så beviljas detta. Annars är det boendestödet som är den funktion som arbetar med att öka den enskildes samvaro med andra. Ingen är vid tiden för tillsynen beviljad ledsagarservice.

Personligt ombud bedrivs av Bräcke diakoni på uppdrag av Göteborgs stad och verkar i hela staden. Det händer att de personliga ombuden är med som stöd när den enskilde träffar handläggarna.

Någon personal har utbildning i Case management men metoden används inte i någon verksamhet ännu.

Ej verkställda beslut

I stadsdelsnämnden Gunnared väntar fyra personer på att få sitt beslut om bostad verkställt, av dessa bor en person i egen lägenhet. Ingen av dessa fyra personer tillhör tillsynens målgrupp; personer med psykisk funktionsnedsättning.

Bedömning av det granskade

Länsstyrelsen anser att stadsdelsnämndens och kommunens utbud av bostäder är otillräckligt. Det bor flera personer utanför kommunen på korttidsplatser under flera års tid. Det saknas bostäder för personer med samsjuklighet, bostäder med särskild service för personer som behöver specialiserat och ett mycket omfattande stöd samt gruppboendestäder endast för äldre med psykisk funktionsnedsättning.

Stadsdelsnämnden har lagt ner två sysselsättningsverksamheter under 2008-09 som bl.a. innehöll ett varierat utbud av sysselsättning; från social samvaro till arbetsrehabilitering trots att meningsfull sysselsättning är ett av de prioriterade målen för målgruppen. Länsstyrelsen

förutsätter att stadsdelsnämnden aktivt medverkar till att deltagare i de nedlagda verksamheterna får tillgång till meningsfull sysselsättning med ett varierat utbud på något annat sätt.

För att fånga upp unga personer med psykisk funktionsnedsättning krävs en utveckling av innehållet på bl.a. Gunnarets Gård.

Vid tillsynstillfället ingick inga anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning i det anhörigstöd som erbjuds till äldre. Socialtjänstlagen skärper kravet den 1 juli 2009 till att socialnämnden **ska** erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.

Länsstyrelsen anser att insatsen kontaktperson och ledsagning ska urskiljas ur boendestödsinsatsen för att öka rättssäkerheten. Insatsen kan naturligtvis utföras av boendestödjarna.

Ansvarsområde: Samverkan mellan kommun och Region samt personalens interna och externa samverkan

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Behov av vård, stöd och rehabilitering för personer med psykiska funktionshinder är en gemensam angelägenhet för berörda huvudmän. I planeringen av verksamheten samverkar kommun och landsting.
- Kommun och landsting har en överenskommelse för samverkan som gäller arbetet med enskilda personer med psykiska funktionshinder.
- Kommun och landsting har tydliggjort vilken personal inom respektive organisation, som har huvudansvaret för den externa samordningen av insatser runt den enskilde. Detta ger förutsättningar för en fungerande samverkan mellan kommun och landsting och garanterar kontinuitet och långsiktighet i samordningen av insatser för personer med psykiska funktionshinder.
- Kommunen har tydliggjort vilken personal som har huvudansvaret för den interna samordningen av socialtjänstens insatser runt den enskilde samt har organiserade former för en fungerande samverkan mellan personal med utredande och beslutande uppgifter och personal med uppgift att utföra socialtjänstens insatser.
- Kommun respektive landsting har skapat förutsättningar för en kontinuitet och långsiktighet i samverkan genom att det finns organiserade former för personalens samverkan kring personer med psykiska funktionshinder samt genom att personalen får stöd att utveckla sin kompetens att samverka.
- Personal i kommun respektive landsting tar ansvar för att samverka kring personer med psykiska funktionshinder.

(3 kap. 3 och 5 §§ SoL, 5 kap. 8 § SoL, 6, 7 och 9 §§§ LSS, SOSFS 2006:11, 2005:27, 2008:18)

Redovisning av det granskade

Samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården sker i flera olika konstellationer och nivåer.

Göteborgs kommun, några kranskommuner och Västra Götalandsregionen samverkar inom hälso- och sjukvården i syfte att se helheten i frågor som handlar om bemötande, trygghet och kontinuitet i vårdkedjan. Förvaltningscheferna bildar en Ledningsgrupp för samverkan, LSG. Samverkansgrupper har sedan bildats geografiskt omkring olika vårdkedjor, bland annat psykiatri.

Östsam Psykiatri är en samverkansform mellan specialistpsykiatrin, primärvården, stadsdelsförvaltningarna Bergsjön, Gunnared, Härlanda, Kortedala, Lärjedalen och Örgryte och Angereds Närsjukhus. Det övergripande målet för vård och omsorg av personer med psykisk ohälsa/funktionshinder är att de ska kunna leva ett så normalt liv som möjligt; kunna bo hemma så länge det går och att det ska finnas andra boendeformer när det inte längre fungerar. Östsams´ samverkan sker i två grupper; en för verksamhetschefer och en för chefer på enhetsnivå och de kan vid behov adjungera flera representanter.

SAMSYN är en del av Östsam vars syfte är samverkan för att tillgodose behovet av stöd för personer som är dömda enligt LRV. I denna grupp träffas handläggare, planeringsledarna, enhetschefer och representanter från psykiatrin.

GARP, gemensamt ansvar för personer dömda till rättspsykiatrisk vård, är en gemensam arbetsorganisation mellan Göteborgs stad och Psykiatrin inom Sahlgrenska Universitetssjukhus/område 2. Det är en resurs för dem som arbetar med personer som

omfattas av psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård men också för personer med en komplex problematik som kräver koordinerade insatser av både socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Det finns skriftliga avtal och uppdragshandlingar för de olika samverkansorganen och rutiner för bl.a. samordnad vårdplanering.

Handläggarna

Inom socialtjänsten är det handläggarna som har ansvaret för att den enskildes behov utreds och följs upp. För själva utförandet har boendestödet med dess chef ansvaret. Handläggarna träffar stödteamets chef, samordnare samt fältteamet var tredje vecka för att följa upp bistånden och därefter göra de korrigeringar med de enskilda som behövs. Stödteamet ger i vissa ärenden med komplex problematik stöd till handläggarna genom att de har tät kontakt efter beslutet så att handläggarna kan säkerställa att den enskildes behov av stöd hamnar på rätt nivå.

Handläggarna samverkar med socialsekreterarna inom olika delar av Individ och Familjeomsorgen, IFO, med psykiatrins olika delar inom Samsyn, Självskadeprojektet (del av Östsam) och Psykiatri Nordost, PNO.

Handläggarna informerar kontinuerligt både på avdelningarna på SU, SU's kuratorer samt på Psykiatri Nordost om socialtjänsten och deras möjligheter och att samverka måste ske. Handläggarna har haft utbildning gemensamt med personal från psykiatrin.

Handläggarna blir kallade till vårdplaneringar på sjukhus, dock inte alltid. De skriver en avvikelse när de inte blir kallade till vårdplanering när det finns behov för en sådan. De påtalar ofta för sjukvården att en vårdplan ska finnas men de får inte alltid gehör för detta. I de fall en vårdplan finns, upprättas den gemensamt och skrivs på av sjukvårdspersonal, handläggare och den enskilde. En kopia på vårdplanen läggs i personakten. Handläggarna skriver inte alltid på vårdplanen då de upplever att personalen på sjukhuset ibland gör "beställningar" av insatser som de tycker att den enskilde behöver.

Verksamheterna

Enhetschefen för boende och boendestöd berättar att det finns rutiner för samordnad vårdplanering men att personer ändå skrivs ut från sjukhuset utan att socialtjänsten kontaktas eller att vårdplanering sker. Om personalen uppmärksammar brister i samverkan med andra aktörer så för chefen för verksamheten vidare detta till sin chef.

Enhetschefen deltar inte i någon organiserad samverkan med IFO's vuxenheten eller för personer med samsjuklighet men det finns samverkansformer kring personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Enhetschefen ingår i Östsam/samverkan psykiatri Nordost där de diskuterar verksamhet och inte individärenden. Om någon enskilds situation diskuteras är han/hon alltid delaktig eller har lämnat sitt samtycke.

Av aktgranskningen framgår att den enskilde har kontakter med olika psykiatriska öppenvårdsmottagningar, med den psykiatriska slutenvården, andra enheter inom socialtjänsten, gode män och andra aktörer. Det framkommer däremot inte om handläggarna

eller boendestödet samarbetar med någon av dessa andra aktörer kring den enskilde på något sätt.

Personalen på Kryddvägen upplever svårigheter när någon på boendet behöver stöd från psykiatrin trots att öppenvården kan komma till boendet. Om personalen upplever att personen behöver läggas in på sjukhus måste personalen ofta "ligga på" mycket hårt och det tar lång tid.

Personalen samverkar endast med psykiatrin på individnivå och de känner inte till om det finns samverkansgrupper eller strukturella rutiner för samverkan mellan socialtjänst och psykiatrin. För enskilda individer försöker de samverka med intresseförening eller brukarorganisation.

Personalen på Zookraft samarbetade tidigare med olika öppenvårds psykiatriska enheter och gällande arbetsrehabilitering med Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan.

Boendestödet deltar i flera samverkansgrupper med öppenvårdspsykiatrins olika delar samt med vårdcentralen. De framför att handläggarna i första hand har huvudansvaret för samverkan med Regionen för att samordna den enskildes insatser. I praktiken har också boendestödets kontaktperson en sådan roll.

Enhetschefen för Gullvivan och Prästkragen uppger att de boende har kontakt med psykiatrin i Mölndal.

Gunnareds Gård

Social resursförvaltning ansvarar för uppföljningen av kommunfullmäktiges mål; att öka meningsfull sysselsättning för personer med psykisk ohälsa. För detta ändamål finns en politisk styrgrupp, en ledningsgrupp samt en mer operativ grupp där representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, SDN och Social resursförvaltning finns. Ett uppdrag är att definiera psykiskt funktionshinder och vad som är meningsfull sysselsättning samt att göra en inventering av vad det finns för verksamheter.

Personalen på Gunnareds Gård känner inte till om det finns en organiserad samverkan med psykiatrin på övergripande nivå men de samverkar på individnivå, bland annat med öppenvården som även introducerar nya deltagare. Personalen samverkar också med personligt ombud och tidigare även boendestödjarna men de upplever att de numera inte prioriterar denna samverkan.

Samverkan med andra brukarföreningar är mycket viktigt, enligt ansvarig chef. Referensgruppsmöten hålls varje halvår på Gunnareds Gård dit personligt ombud, socialsekreterare samt representanter från öppenvården inbjuds för att diskutera utifrån olika teman.

Personalen saknar samverkan med stadsdelsnämnden Gunnared bland annat för att få hjälp av dem att nå ut till de unga som skulle kunna delta på Gunnareds Gård. Deltagarna berättar för personalen att det är svårt att få tid hos läkare men personalen vet inte till vem de ska rikta denna information eftersom det saknas rutiner för hur de kan föra vidare deltagarnas synpunkter på psykiatrin.

Samverkan med socialsekreterare - IFO

Horisont är en verksamhet inom IFO's försörjningsstöd. Verksamheten vänder sig till unga arbetslösa personer. Samverkan sker med handläggarna inom Funktionshinder och psykiatri när de gäller personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Enligt handläggarna så samverkar de även med Vuxenenheten inom IFO. Eftersom visst stöd; t.ex. boendestöd förutsätter att den enskilde har någon form av bostad blir det svårt att ge det stöd som behövs för de personer som i flera fall saknar en fast adress. Det handlar oftast om personer med samsjuklighet; missbruk och psykisk funktionsnedsättning.

Bedömning av det granskade

Det finns en struktur för samverkan mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten och den fungerar bra i de flesta fall. Länsstyrelsen vill uppmärksamma nämnden på deras ansvar för att finna lösningar tillsammans med ansvariga för hälso- och sjukvården på de problem som uppstår när socialtjänsten inte kallas till vårdplanering samt när vårdplaner inte upprättas.

För att stärka den enskildes möjligheter till stöd till sysselsättning är det viktigt att en organiserad samverkan finns mellan stadsdelsnämndens handläggare, enhetschefer, boendestöd och Gunnareds Gård.

Det är viktigt att det finns en fungerande samverkan inom socialtjänstens olika delar, Funktionshinderområdet och hela IFO, så att ett optimalt stöd kan ges utan att hänsyn tas till respektive enhets resurser.

Ansvarsområde - Personalens kompetens

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Ledningen för socialtjänsten har säkerställt att det finns den bemanning och den kompetens som behövs för att utföra socialtjänstens uppdrag när det gäller personer med psykiska funktionshinder.
- Personal som arbetar med handläggning och uppföljning av ärenden har lämplig utbildning och erfarenhet.
- Personal som arbetar med handläggning och uppföljning av ärenden har möjlighet till fort- och vidareutbildning.
- Personal i kommunens verksamhet för boende respektive sysselsättning har lämplig utbildning och erfarenhet.
- Personal i kommunens verksamhet för boende respektive sysselsättning har möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.

(3 kap. 3 § SoL, 6, 9 §§ LSS, SOSFS 2002:9, SOSFS 2006:11, SOSFS 2008:32)

Redovisning av det granskade

För handläggare och enhetschefer efterfrågas vid nyanställning 3-årig högskoleutbildning med lämplig inriktning t ex socionom eller social omsorg. För annan personal såsom exempelvis boendestödet efterfrågas gymnasial grundutbildning för området, KY-utbildning eller 3-årig högskoleutbildning. Stor vikt läggs vid personlig lämplighet. Samtliga medarbetare har någon form av grundutbildning, enhetschefer och handläggare har alla lämplig högskoleutbildning enligt verksamhetschefen.

Handläggare

En av handläggarna har social omsorgsutbildning och har arbetat med målgruppen sedan 2002. Den andra handläggaren har bl.a. terapeututbildning och har mångårig erfarenhet som socialsekreterare, på behandlingshem och inom psykiatri.

Handläggarna uppger att fortbildningsutbudet är stort, de prioriterar själva och får gå på den utbildning som de önskar. Under de senaste åren har det varit ett stort antal utbildningar genom Miltonmedel.

För närvarande har de inte handledning men de har haft det tidigare och får det igen när det behövs.

Boende: Kryddvägen

Nio personer arbetar på Kryddvägen, en tjänst är vakant och kommer att tillsättas i augusti 2009. All personal har enligt verksamhetschefen lämplig utbildning såsom undersköterska, mentalskötare, KY-utbildning eller högskoleutbildning. Tre i personalen har mer än tre års erfarenhet av arbete med målgruppen och de andra har mellan ett och tre års erfarenhet.

Ansvarig enhetschef framför att det är tillräckligt med personal på boendet och att de har lämplig kompetens. För att få vidgat perspektiv på verksamheten gjordes ett försök som innebar att personalen arbetade en viss tid i boendestödet. Det fungerade inte väl och avslutades då personalen kände att de inte hann med arbetet på boendet. Chefen är i verksamheten 1-2 gånger i veckan för att bland annat vägleda personalen. De får även stöd via telefon men uppger att de oftast diskuterar med varandra i första hand. Personalen uppger att de saknar stöd av andra professioner.

Personalen framför också att de är tillräckligt med personal i verksamheten. Vardagar arbetar fyra personer på dagen och en person på kvällen. På helgen arbetar två personer under dagen och två personer på kvällen. På nätterna finns både en vaken och en sovande personal. Det har sedan boendet öppnades varit stor omsättning av personal. Förväntningarna från personalen var då att det skulle bo yngre personer på boendet med mindre behov av omvårdnad. Nu är personalgruppen mer stabil och de är i en nystartsfas.

Introduktionsprogram finns för nyanställda och personalen har handledning. När det gäller kompetensutveckling efterfrågar enhetschefen under medarbetarsamtalen vilka behov som finns. Personalen framför att de fått fortbildning inom det medicinska området. Personal får information om ny lagstiftning av handläggare och deras chef eller genom halvdagsutbildningar

Gunnareds äldreboende – Gullvivan och Prästkragen

Enhetschefen framför att det är tillräckligt med personal; de är 4-5 personal varje vardag (de arbetar även en del på en närliggande enhet). Inför sommaren har de introduktionsdagar för nyanställd personal. Personalen har ingen kontinuerlig handledning men den ena enheten har tidigare efterfrågat handledning och hade det vid ett tillfälle. De önskade sedan inte fortsätta med handledningen.

Personalgruppen har kompetens för att arbeta med målgruppen, de har en utbildningsbakgrund inom psykiatri. Fortbildning ges såsom hygien, inkontinens, mat, infektion mm. De har också en intrakulturell cirkel för att förstå både personal och boende

med annan bakgrund. En inventering av personalens kompetens har gjorts och därefter har individuella planer och en gemensam plan för kompetensutveckling upprättats.

Boendestöd

Enligt enkätsvar från enhetschef arbetar 12 personer i stödteamet. All personal har mer än 3 års erfarenhet av arbete med målgruppen och utbildningen de har är socionom, arbetsterapeut, undersköterska eller mentalskötare.

Enhetschefen framför att de fått många nya brukare med intellektuell funktionsnedsättning och att de behöver anställa mer personal med rätt kompetens för att kunna möta denna målgrupp. Det finns dock inget utrymme i budgeten för att nyanställa. Utöver detta anser enhetschefen att personalen har god kompetens och lång erfarenhet. Hon är i verksamheten 1-2 gånger i veckan för att bland annat vägleda personalen.

På vardagarna arbetar fyra till fem personer och på helgerna arbetar två personer dagtid. På kvällar och nätter arbetar en person. Nattpersonalen har sovande jour på Ene kraft och har inte möjlighet att lämna huset men finns tillgänglig på telefon. Personalen anser att de är för få och att möjligheten att göra det lilla extra för brukarna minskar.

När det gäller kompetensutveckling efterfrågar ansvarig enhetschef under medarbetarsamtalen vilka behov som finns. Personal får information om ny lagstiftning av handläggare och deras chef eller genom halvdagsutbildningar. De har metoddiskussioner mellan personal, chef och samordnare.

Sysselsättning: Aktivitetshus Gunnareds Gård

På Gunnareds Gård arbetar tre personer. Enhetschefen uttrycker att det är tillräckligt med personal så som verksamheten är utformad idag men de behöver mer resurser om de utökar aktiviteterna. Personalen uttrycker däremot att de redan nu borde vara en till personal som arbetar med att slussa personer vidare ut från Gunnareds Gård.

RSMH har haft utbildning i bemötande som fler personal har gått. En del personal har även deltagit i lösningsfokuserad utbildning och de har kontinuerlig handledning.

Enhetschefen efterfrågar individuella önskemål om kompetensutveckling i uppföljningssamtal och formar dessa till en gemensam utvecklingsplan. Personalen säger att de själva får bestämma vilken utbildning de vill ha inom den budget som finns men det är svårt att hitta utbildningar som passar dem. Ett introduktionsprogram för nyanställda finns på förvaltningsnivå.

Zookraft

Det arbetar fyra personer i verksamheten. Alla har högskoleutbildning i form av socionom, social omsorg, arbetsterapeut och sjukgymnast. Alla har erfarenhet av arbete med målgruppen i mer än tre år. De anser att de är tillräckligt med personal i verksamheten. Fram tills förra året har de haft metod och ärendehandledning.

Personalens upplever att deras behov av stöd under den långa och svåra nedläggningstiden inte har tillgodosetts. Det har varit få utbildningsmöjligheter.

Bedömning av det granskade

Det saknas rutiner för att säkerställa att det finns den bemanning som behövs vilket är en del av det ledningssystem för kvalitetsarbete som ska finnas.

Boendestödet kommer att få en ny målgrupp; personer med intellektuell funktionsnedsättning utan resursförstärkning. I nuläget är det svårt för boendestödjarna att utföra alla insatser som är biståndsbedömda på grund av tidsbrist. Länsstyrelsen anser att boendestödets resurser och kompetens behöver anpassas efter brukarnas behov av stöd samt för den nya målgruppen.

Samtliga personal har relevant utbildning och erfarenhet av att arbeta med personer med psykisk funktionsnedsättning. De får även fortbildning samt handledning vid behov.

Ansvarsområde: Kvalitet och innehåll i verksamheter för boende och sysselsättning

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Arbetsätt och insatser i en verksamhet för boende respektive sysselsättning utformas utifrån gruppen personers med psykiska funktionshinder behov och kunskapsutvecklingen på området i syfte att ge målgruppen ökade möjligheter att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.
- Insatser som genomförs för varje enskild person inom en verksamhet för boende respektive sysselsättning planeras, dokumenteras och följs upp samt samordnas med insatser från andra enheter, organisationer och myndigheter när så är lämpligt.
- Enskilda personer med psykiska funktionshinder har inflytande över utformningen av de insatser/aktiviteter de får inom ramen för en verksamhet för boende respektive sysselsättning.
- De boende/deltagarna i en verksamhet för boende respektive sysselsättning anser att verksamhetens innehåll är anpassat till deras behov och att kvaliteten i verksamheten är god.
- En bostad med särskild service (enligt SoL eller LSS) är en fullvärdig bostad samt utformas och placeras så att den inte får en institutionell prägel.

(3 kap.3 och 5 §§ SoL, 5 kap.7 § SoL, 11 kap.5 § SoL, 14 kap. 2 § SoL, 6, 21 a, 22, 24 a §§ LSS, SOSFS 2002:9, SOSFS 2006:5 och 11, SOSFS 2008:10 och 11, SOSFS 1997:16)

Redovisning av det granskade

Boende; Kryddvägen

Det finns åtta lägenheter och samtliga är fullvärdiga. De flesta som bor här är i 60-årsåldern och många har ett stort omsorgsbehov. Enligt personalen får de boende de grundläggande behoven tillgodosedda och hjälp med bland annat personlig hygien, mediciner, promenader och hemmets skötsel. Personalen uttrycker att de ser till helheten.

Personalen säger att det är svårt att motivera alla till olika aktiviteter eller promenader etc. Några boende vill dock göra utflykter och tar själva initiativ till det. Så länge det är planerade utflykter har personalen möjlighet att följa med.

De flesta boende har god man som sköter den enskildes ekonomi. Både personal och enhetschef är av den åsikten att de boende får den hjälp de behöver. Personalen lyfter fram att

det ibland kan vara stressigt men att de oftast är tillräckligt många. De saknar en bil i verksamheten för att kunna lämna huset mer med de boende.

Enhetschefen, personal och samordnare träffas en gång per vecka för att prata om arbetet och frågor som uppstår.

Ett nytt arbetssätt har införts, ”Ett självständigt liv”, som innebär att små realistiska mål formuleras som leder till att de boende blir mer delaktiga och klarar det de kan själva. Personalen beskriver att de provar sig fram för att hitta en metod som passar för varje individ och pratar i gruppen med varandra så att alla gör lika. De dokumenterar i dagsläget inte hur de ska arbeta utan informerar varandra muntligen. Personalen använder sig inte av något bedömningsinstrument men de nämner att psykiatrisköterskan och arbetsterapeut kan göra det vid behov.

Synpunkter från boende på Kryddvägen

Länsstyrelsen har samtalat med två boende. De framförde synpunkter på boendeformen och självbestämmandet.

Gunnareds äldreboende – Gullvivan och Prästkragen

På Gullvivan bor 10 personer och på Prästkragen 16 personer. På båda enheterna bor personer med demenssjukdom tillsammans med personer med psykisk funktionsnedsättning. I angränsning till Gullvivan finns en annan enhet och dörrarna mellan enheterna är oftast öppna så att de boende kan röra sig över enheterna.

På Gullvivan finns lägenheter/rum där den boende har eget badrum samt eget kylskåp men ingen spisplatta. Lägenheterna ligger längs en korridor, dörrarna till rummen har fönster med gardin och brevlådor saknas. En vagn med sängkläder m.m. stod i korridoren vid tillsynsbesöket. Koden till dörren står inte i direkt anslutning till kodlåset.

De boende får själva välja när de går upp på morgonen men efter kl. 10 väcker personalen dem som sover.

De som bor på Gullvivan och Prästkragen ska ha möjlighet att fortsätta att utöva sina intressen. Två ”aktiveringspersonal” finns för hela äldreboendet och besöker även enheterna för aktiviteter. De boende tar del av samma utbud som de övriga på äldreboendet. Enhetschefen gör statistik över hur många som deltar i aktiviteter och vad som genomförs på enheterna. Tidigare har vissa personer på Gullvivan haft ledsagare.

Personalen arbetar utifrån ett relationsinriktat arbetssätt vilket innebär att kontaktpersonen ska se den enskildes behov och att vara mycket med den boende. Enhetschefen tror att de boende får den hjälp de behöver men säger också att det säkert finns en del att förbättra.

Ene kraft

Stödboende Ene kraft enligt SoL ligger i ett ordinärt hyreshus och inrymmer sex lägenheter samt gemensamma utrymmen. Boendet ska konverteras till en bostad med särskild service enligt LSS och flyttas till ett separat nybyggt hus under 2010 där alla lägenheter är fullvärdiga. I dagsläget är det boendestödet som utför insatserna på Ene kraft. Andra personer som bor i ordinärt boende har möjlighet att besöka Ene kraft för social samvaro i det gemensamma utrymmet.

Boendestöd

Personalen inom boendestödet framför att deras målgrupp är 19 -65 år och att de flesta är 40-50 år. Personalen vet inte om de personer som fyller 65 år får behålla sitt boendestöd. Boendestöd ges till personer med psykos, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, intellektuella funktionsnedsättningar, självskadebeteende mm.

Personalen hjälper de enskilda med allt, t.ex. med hygien, hemmets skötsel, att bryta isolering och att ha kontakter med andra. Utrymme för aktiviteter och utflykter har minskat men enligt enhetschefen kan planerade aktiviteter utföras. Personalen anser att de kan tillgodose behovet av hjälp förutom en del aktiviteter och att biståndet kan utökas om det finns behov. De är inte styrda av antal timmar utan kan utforma stöd och frekvens tillsammans med den enskilde och om det inte går ihop med schemat diskuteras detta med samordnaren. Personalen kan även hjälpa de enskilda med ansökan om andra insatser, t.ex. om ekonomiskt bistånd. Enhetschefen informerar om att ledsagare och kontaktperson bakas in i insatsen boendestöd.

Boendestödet har fått nya samarbetspartners på grund av den nya vårdformen som gäller öppen rättspsykiatrisk vård. I dessa ärenden har de mycket tydligare planer och samarbetet med handläggare och slutenvården fungerar mycket bra. Personalen lyfter fram att de ibland i dessa ärenden får en mer kontrollerande roll om den enskilde egentligen är emot att få hjälp men att det också kan vara så att den enskilde vill ha boendestöd.

Personalen i boendestödet använder inget instrument för att bedöma behoven hos den enskilde men de berättar att sjukgymnast gör detta. De använder heller ingen särskild arbetsmetod utan de anpassar sig till varje individ och dennes behov. En dag/månad för metodplanering införs från hösten.

Synpunkter från personer som har boendestöd

Länsstyrelsen intervjuade fyra personer som har boendestöd (två män och två kvinnor). Alla har haft kontakt med socialtjänsten under flera års tid. Flera har också haft kontakt med psykiatrin under många år och en person framför att han/hon är nöjd med den kontakten och har fått bra stöd.

De intervjuade har olika mycket stöd, mellan en och tre gånger per vecka. Stödet består av exempelvis hjälp med ekonomin, att värma mat, att komma ut samt hushållsgöromål. Tre personer säger att de är nöjda med hjälpen och att det motsvarar den hjälp de behöver medan två personer framför önskan om mer tid för samtal och att komma ut. Två personer berättar att de har en kontaktperson i boendestödet. En person har en arbetsplan och har varit delaktig i utformandet och uppföljning av denna. Övriga känner inte till om det finns en plan. Boendestödet följer med till sjukhus vid behov och det känns tryggt, berättar en person.

Sysselsättning; Aktivitetshus Gunnareds Gård

Gunnareds Gård är öppet på vardagarna och det deltar ca 100 personer i husets utbud; i den sociala gemenskapen och/eller i deltagande i olika arbetsgrupper t.ex. kök, cafeteria, trädgård och hantverk. Det finns även tillfälliga arbetsgrupper som kan ha ett uppdrag vid ett tillfälle. De tre i personalen har huvudansvaret för olika arbetsgrupper men i flera arbetsgrupper finns också en OSA-anställd som kan arbetsleda deltagare. Om en brukare inte kommer till arbetsgruppen som planerat avvaktar personalen någon dag sedan tar de kontakt via telefon eller skickar vykort. Detta för att tala om att de saknas i verksamheten. Förutom dessa grupper och den sociala gemenskapen som finns berättar personalen att de vid enskilda tillfällen kan

hjälpa den enskilde med annat; exempelvis att boka läkarbesök. Personligt ombud besöker verksamheten en gång i månaden.

Personalen saknar en länk ut från Gunnareds Gård, t.ex. ett samarbete med Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen för att få deltagare att komma vidare till arbete eller studier. En sådan funktion/tjänst som kallas jobbcoach finns inom enheten Aktivitetshus. Planer finns på att alla Aktivitetshusen skall få ta del av denna tjänst som idag främst arbetar med Hisingen som arbetsområde.

Personalen uttrycker att de inte har något särskilt arbetssätt men att deras förhållningssätt präglas av brukarinflytande. Deltagarna ska vara så delaktiga som möjligt i stort och smått. Enhetschefen instämmer i att brukarinflytande är viktigt men att det är lika viktigt att fånga stadsdelarnas och psykiatrins synpunkter på behovet av sysselsättning.

De personer som slutar i verksamheten följs inte upp och det förs ingen statistik över vad de gör efteråt. Personalen lyfter fram att det är fler personer som inte kommer till dem nu eftersom boendestödet inte längre hinner följa med dem hit.

Synpunkter från deltagare på Gunnareds gård

Länsstyrelsen har samtalat med två deltagare som besökt verksamheten under flera års tid. Deltagarna berättar generellt om verksamheten och beskriver att en stor del handlar om social samvaro. Det finns även kurser för dem som önskar delta; t ex i keramik, diskussionsgrupp om samhällsföreteelser, handarbete, café, trädgård. Deltagarna framför också att de kan påverka innehållet i kurserna när de själva har idéer. De säger att personalen är bra och att de lyssnar. Personligt ombud besöker regelbundet verksamheten medan sjukvården aldrig kommer dit. Deltagarna berättar också att Zookraft och Växtrehab lagts ner vilket de tycker lett till försämringar för flera brukare.

I samtalet framförs från deltagarna att psykiatrin fungerar dåligt och att det är svårt att få kontakt med läkare. Det är ofta inhyrda stafettläkare vilket medför att det inte blir någon kontinuitet.

Zookraft

Verksamheten är öppen på vardagar och regelbundet kommer 13-14 personer som ingår i någon arbetsgrupp. Därutöver kommer fler som inte deltar i någon arbetsgrupp. Personalen har utrymme att föra samtal, vara lyhörd och fånga upp andra behov, exempelvis när de enskilda behöver kontakt med andra professioner.

De tycker att de har tillräcklig kunskap om de enskildas övriga stöd utanför Zookraft.

Socialtjänsten, boendestödet eller psykiatrin kan ha initierat kontakten. Personalen säger att alla är välkomna men att de har nolltolerans mot missbruk.

För att bedöma rehabiliteringsbehov och arbetsförmåga har personalen börjat använda ett bedömningsinstrument som innefattar en dialog kring arbetsförmågan och att den enskilde får skatta sig själv. Personalen anger att det under en tvåårsperiod har varit 10-11 personer som har gått vidare till arbete eller studier.

De hade påbörjat arbetet för att få tillgång till arbetsplatser och träningsplatser men det hann inte realiseras på grund av nedläggningsbeslutet.

Personalen anser att verksamheten inte fullt ut kan erbjuda insatser som är anpassade till den enskildes behov och förutsättningar. Någon anser att verksamheten var bättre förr och att det saknas medel för att kunna erbjuda nya verksamheter som efterfrågas, t ex data.

Om någon deltagare inte kommer till verksamheten som planerat ringer personalen upp den enskilde om de har lämnat sitt telefonnummer. Ibland tas kontakt med boendestödet för information. Denna kontakt förutsätter att den enskilde lämnat samtycke till att samtal förs med boendestödet.

Brukarinflytande på verksamheten

För att uppnå brukarinflytande och inhämta synpunkter finns i verksamheterna Zookraft, Gunnareds Gård samt Enekraft, olika typer av möten. Det handlar om morgonmöten på mindre enheter men även om månadsmöten och planeringsmöten. Under dessa möten kan brukare/deltagare lämna synpunkter och vara med och påverka innehållet i verksamheten.

På Gunnareds Gård har delar av Bisamgruppen genomfört en brukarrevision. Detta innebär att utbildade brukare tillsammans med handledare har intervjuat deltagare och anställda på ett annat Aktivitetshus för att ta reda på hur stort brukarinflytandet är och hur deltagarna blir bemötta. Personalens förslag blir nedröstade ibland av deltagarna.

På Gullvivan och Prästkragen genomförs brukarråd två gånger per halvår. Det är vid dessa tillfällen få boende som medverkar och som själva kan framföra synpunkter, men anhöriga deltar. Gode män är sällan med.

På Kryddvägen har möten genomförts med de boende för att diskutera innehållet i verksamheten och samla in synpunkter. Det fungerade inte att göra detta kollektivt utan personalen får istället fråga var och en som då kan lämna förslag eller önskemål.

Kontaktperson

Boende på Kryddvägen samt de som har boendestöd har en kontaktperson i personalgruppen. De byter regelbundet kontaktperson för att bibehålla kvaliteten i uppdraget. Enhetschefen framför att det finns en beskrivning som anger kontaktpersonens uppdrag men den är inte uppdaterad. Personalen tror att brukarna vet vad de kan förvänta sig av kontaktpersonen och att kontaktpersonens uppgift är att vara spindeln i nätet.

Personalen i boendestödet säger att kontaktpersonen ibland är mycket hos den enskilde om de exempelvis ska träna på något speciellt. De framför att det är viktigt att flera boendestödjare arbetar med de enskilda så att de inte blir beroende av en enda personal.

På Gullvivan och Prästkragen har alla boende en kontaktperson och de kan byta om det inte fungerar. Det finns dokumenterat vad kontaktpersonen har för uppdrag och enhetschefen tror också att de boende känner till vilka uppgifter som ingår.

På Gunnareds gård används inte funktionen kontaktpersoner.

Genomförandedokumentation

Kryddvägen

Enligt personal och enhetschef på Kryddvägen och boendestödet har alla brukare en genomförandeplan. På Kryddvägen varierar det om planen är upprättad tillsammans med

enskild eller om det har skett med företrädare. Ibland har personalen gjort en genomförandeplan som den enskilde fått läsa och godkänna med sin underskrift. Om samarbete med Försäkringskassan eller Arbetsförmedling är aktuellt så är det handläggaren som ansvarar för att denna samordning sker.

Boendestöd

Inom boendestödet uppdateras alla planer och en ny modell ska användas. Det finns två dokumentationsombud som ska vara med när alla nya genomförande-planer görs så att de blir enhetliga. Personalen och chef uttrycker att det är viktigt att den enskilde eller dess företrädare är med vid upprättandet men att det kan vara svårt ibland. Genomförandeplanen följs upp varje år eller i samband med att beslutet om bistånd följs upp. Sammanfattning av löpande anteckningar ska göras var tredje månad.

Om samordning ska ske med andra aktörer och insatser inom eller utom kommunen så hjälper kontaktpersonen till med detta.

Gullvivan och Prästkragen

Enhetschefen framför att det är osäkert om alla boende har en genomförandeplan och de som finns är av olika kvalitet. Enhetschefen får ingen social journal men får in sammanfattningar gjorda av personal. Personalen ska få utbildning i social dokumentation och de har utsett ett dokumentationsombud på varje avdelning. I samband med denna utbildning ska en ny mall för genomförandeplan införas. I de planer som används idag anges det inte om den enskilde är delaktig men tanken är att den enskilde ska vara delaktig i planeringen framöver.

Aktivitetshus Gunnareds Gård samt Zookraft

Då sysselsättning inte är en biståndsbedömd insats dokumenterar personalen inte och därför har deltagarna inga genomförandeplaner. På Zookraft har personalen ändå använt sig av arbetsplaner för att planera arbetet i sysselsättningen med den enskilde. På Gunnareds Gård kan personalen göra muntliga avtal med de brukare som önskar det, t ex bestämma när de ska komma nästa gång.

Granskning av genomförandedokumentation

Länsstyrelsen har granskat genomförandedokumentationen som gäller 19 personer, varav 13 kvinnor och sex män som bor på Kryddvägen, Ene kraft, Gullvivan eller som har boendestöd.

Kryddvägen

Det finns kopia på utredningarna för samtliga fem granskade ärenden och genomförandeplaner finns för fyra personer. Den enskildes samlade behov av stöd framgår inte. Några stödinsatser anges, hur dessa ska utföras i vissa delar och mål med stödet anges. Samtliga personer utom en har varit delaktiga i utformandet av planen och det framgår av dokumentationen att den personen inte vill vara med. Det finns uppföljningar av tidigare planer.

Det finns löpande anteckningar som beskriver händelser av vikt. Det framgår inte om det görs sammanfattningar av dessa anteckningar.

Gullvivan

Det finns kopia på utredningarna i ett av fyra granskade ärenden och planer finns för samtliga personer. Levnadsberättelser finns för tre personer. Den enskildes samlade behov av stöd

framgår inte. Några stödinsatser anges dock och *att* dessa ska utföras men hur och mål med stödet saknas i majoriteten av de granskade planerna. Det framgår inte om någon person har varit delaktiga i utformandet av planen men att god man har deltagit i uppföljning framgår i ett ärende.

Det finns löpande anteckningar som beskriver händelser av vikt. I två ärenden blandas hälso- och sjukvård och socialtjänstanteckningar. Det framgår inte om det görs sammanfattningar av dessa anteckningar.

Boendestöd

Dokumentation gäller personer som bor på Ene kraft eller som bor i ordinärt boende. I samtliga tio granskade ärenden finns kopia på utredningarna och uppdraget från handläggarna som anger vad den enskilde ska ha stöd med. Det saknas planer för fem personer. Personalen uppger att anledningen till att det saknas planer är att planens utformning har förändrats och att det nu är den ”dokumentationsansvariga” som tillsammans med personalen ska göra de nya planerna för samtliga personer som har boendestöd. De har ännu inte hunnit göra detta för alla.

Den enskildes samlade behov av stöd framgår inte däremot anges de insatser som ska ges. I de planer som finns anges hur insatsen ska utföras och mål med stödet och att den enskilde har varit delaktig i planen. I hälften anges tidpunkten för uppföljning.

Det finns löpande anteckningar i samtliga tio ärenden som beskriver händelser av vikt. I två ärenden blandas hälso- och sjukvård och socialtjänstanteckningar. Det framgår inte om det görs sammanfattningar av dessa anteckningar.

Samtliga verksamheter

Dokumentationen finns i låsta skåp i samtliga verksamheter.

Bedömning av det granskade

Länsstyrelsen anser att genomförandeplaner ska innehålla tydliga behov, mål, hur insatsen ska utföras och när planen ska följas upp. I de flesta granskade planerna beskrivs att en insats görs men den enskildes behov tydliggörs inte. Behov och insats är inte samma sak; t.ex. kan ett behov uttryckas som ”att umgås med andra människor”. Insatsen kan då vara att delta i verksamhetens egna aktiviteter, att gå till en träffpunkt, att delta i en studiecirkel på ett Aktivitetshus eller att åter vara med i en förening som jag tillhört tidigare. Utifrån valet av insats beskrivs hur man gör för att nå respektive mål.

De flesta genomförandeplaner ger inte en helhetsbild av den enskildes totala stödbehov.

Dokumentation kring hälso- och sjukvårdsinsatser ska föras på ett annat dokument än socialtjänstens anteckningar.

Länsstyrelsen anser det olämpligt att personer med psykisk funktionsnedsättning bor tillsammans med personer med en demenssjukdom. Dessa personer har olika behov av stöd och är beroende av sin omgivning på olika sätt.

Ett positivt samspel med andra är ett nödvändigt inslag för ett gott liv i en gruppbostad. För att stärka och utveckla samspelet i bostaden krävs att gruppen som delar gemensamma utrymmen inte är för stor. (prop. 1992/93:159, sid. 87)

Även om Gullvivan och Prästkragen inte är gruppbostäder är det samma behov av ”en liten grupp” för dem som bor där. Dessutom sker ett samspel med ännu fler personer eftersom dörren till nästa enhet hålls öppen, vilket Länsstyrelsen anser är olämpligt. Gullvivan har en institutionell prägel.

Det bor åtta personer på Kryddvägen som är ett LSS-boende och det antalet är för stort. Ett boende enligt LSS bör inte ha fler än 4-5 lägenheter.

Kodlås får endast användas på enheter för personer med demenssjukdom och koden ska vara tydlig och väl synlig i nära anslutning till låset.

Länsstyrelsen anser att det är olämpligt att andra personer än de som bor på Ene kraft får del i deras gemensamma utrymme. Undantag gäller naturligtvis när personer är gäster hos dem som bor där och det är överenskommet att just den gästen även deltar i den gemensamma aktiviteten.

När det gäller Aktivitetshusens sysselsättning och samarbete med Arbetsförmedling och Försäkringskassan är det viktigt att alla handläggare, enhetschefer och boendestödare är informerade om möjligheten att få del av den jobbcoach som finns inom Aktivitetshusens regi.

Länsstyrelsen uppfattar det som att det saknas samverkan mellan Gunnareds Gård och stadsdelsnämndens organisation och verksamheter vilket inte gagnar den enskildes behov av samlat stöd.

Om boendestödet inte kan ge det stöd till den enskilde som han/hon är beviljad på grund av tidsbrist måste omfattningen av insatsen tydliggöras så att behovet tillgodoses, se bedömning under Handläggning och dokumentation.

Ansvarsområde - Behovsstyrt, planerat och samordnat stöd till enskilda

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Insatserna till en person med psykiska funktionshinder är tillräckligt omfattande och individuellt anpassade för att skapa en grundtrygghet och möjlighet att behålla och utveckla förmågan att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.
- En person med psykiska funktionshinder får sitt behov av stöd på boendeområdet uppmärksammat, bedömt, planerat och kontinuerligt prövat efter aktuell livssituation.
- En person med psykiska funktionshinder får sitt behov av stöd på sysselsättningsområdet uppmärksammat, bedömt, planerat och kontinuerligt prövat efter aktuell livssituation.
- En person med psykiska funktionshinder får sina behov av insatser på boende- och sysselsättningsområdet samt på hälsoområdet planerade och samordnade i sin helhet.
- En person med psykiska funktionshinder har inflytande över såväl planeringen och uppföljningen av de insatser som ges samt över det samarbete som sker mellan olika samhällsorgan. En förutsättning för medverkan är att han eller hon får tillgång till adekvat information.

(3 kap. 3, 4, 5, och 6 §§ SoL, 4 kap. 1 § SoL, 5 kap. 7 § SoL, 6, 7, 9 §§ LSS, SOSFS 2006:5 och 11)

Redovisning av det granskade

Handläggarna uppger att de på olika sätt försöker ta reda på vilket stöd de enskilda behöver och vill ta emot. De gör alltid hembesök och får därmed en bild av den enskildes behov av stöd i vardagslivet. Det är inte alltid så att den enskilde vet eller inser att de behöver ett omfattande stöd eller stöd överhuvudtaget. När den enskilde absolut tackar nej till insatser och när handläggarna förstår att behovet av stöd är stort så kan de fortsätta att erbjuda stöd under lång tid.

Stödteamet fungerar ibland som en förlängning av utredningen. Handläggaren beviljar bistånd för en begränsad tid och boendestödjarna etablerar en kontakt och provar sig fram för att utröna den enskildes behov av stöd. Därefter fattar handläggarna ett nytt beslut.

Omfattningen av insatserna anges oftast inte i beslutet och anledningen till detta är enligt handläggarna att stödbehovet varierar stort över tid. Handläggarna har ett stort förtroende för boendestödjarna och är trygga i att de både ser behoven, förändrar frekvensen efter den enskildes behov och stämmer av detta med handläggarna när de har möten; vilket är minst var tredje vecka. Boendestödjarna registrerar antalet timmar per brukare och dessa ställs mot genomförandeplanen som ska finnas för varje person. (Ett system som är under utveckling).

Ledsagare och kontaktperson bakas in i insatsen boendestöd. Handläggarna uppger att om den enskilde är isolerad och kontaktperson bedöms vara enda möjligheten att bryta isoleringen så beviljas kontaktperson. Annars är det boendestödet som är den funktion som arbetar med att öka den enskildes samvaro med andra. Ingen är vid tiden för tillsynen beviljad ledsagarservice.

Utrymme för aktiviteter och utflykter har minskat men enligt enhetschefen kan planerade aktiviteter utföras. Personalen anser att de kan tillgodose behovet av hjälp förutom en del aktiviteter och att biståndet kan utökas om det finns behov. De är inte styrda av antal timmar utan kan utforma stöd och frekvens tillsammans med den enskilde och om det inte går ihop med schemat diskuteras detta med samordnaren.

När det gäller den enskildes eventuella behov av sysselsättning efterfrågas det inte specifikt eftersom sysselsättning inte beviljas som bistånd enligt handläggarna. Handläggarna kan informera om de Aktivitetshus och andra sysselsättningsverksamheter som finns och kan rekommendera den enskilde att besöka dessa. Boendestödarna kan även följa med som stöd.

Enligt Göteborgs Stads vägledning för ”Insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder” som Länsstyrelsen fått del av står det angående Sysselsättning/arbetsträning som bistånd enligt SoL följande:

”För personer med psykiska funktionshinder finns de s.k. Aktivitetshusen som är öppna verksamheter dit man kan gå utan att vara registrerad eller ansöka om bistånd. Aktivitetshusen har ett varierande utbud med olika inriktning (träffpunkter, kurser, arbetsträning, kultur/fritid, kooperativ m.m.) Flera aktivitetshus har ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och kan erbjuda individuellt utformad rehabilitering och arbetsträning inom sin verksamhet.

Det är givetvis möjligt för personer med psykiska funktionshinder att ansöka om sysselsättning enligt SoL om behovet inte kan tillgodoses genom aktivitetshusens utbud.”

Handläggarna ställer frågor kring den enskildes hälsa och informerar om möjligheten till ”grönt kort” för hälso- och sjukvården och de allra flesta har redan ett sådant kort. Handläggarna säger att det är svårt att motivera den enskilde till kontakter med vårdcentralen och att det tidigare fanns en sjuksköterska med psykiatrisk kompetens i hemsjukvården.

Enligt Göteborgs Stads vägledning, se ovan står det följande om Boendestöd efter 65 års ålder:

”I SoL anges ingen övre åldersgräns för rätt till bistånd på grund av funktionshinder. Boendestöd kan ges till en person som fyllt 65 år om det är det som bäst kan tillgodose hans/hennes behov. Personer med behov av ett fortsatt rehabiliterande/habiliterande stöd i ordinärt boende efter 65 års ålder, har rätt att behålla detta så länge det är den lämpligaste stödformen för att tillgodose den enskildes behov.”

Enligt handläggarna behåller den enskilde sitt boendestöd även efter 65 år såvida behoven av stöd inte är åldersrelaterat. Innehållet i boendestödet ska även vara omsorg enligt handläggarna.

Barnperspektiv

I alla intervjuer och samtal som genomförts under tillsynen har barnperspektivet berörts. De intervjuade i verksamheterna framför att det sällan är aktuellt då få personer inom målgruppen har minderåriga barn.

Om de enskilda har minderåriga barn kontaktar handläggarna socialsekreterarna inom IFO för att ta reda på om barnen behöver stöd för sin egen skull. Det allra flesta har inga barn eller vuxna barn som de inte har kontakt med.

Våld i nära relationer

När det gäller våld i nära relationer berättar personal inom boendestödet och på Kryddvägen att de har diskuterat detta i sin arbetsgrupp. I någon personalgrupp har det varit en aktuell fråga och de lyfte då ärendet vidare till sin chef. Inom sysselsättningen har våld i nära relationer inte diskuterats så mycket inom gruppen då de personer de har kontakt med ofta lever ensamma. Förra året deltog handläggarna och annan personal i utbildning om ”Dubbelt utsatt” - våld mot funktionshindrade kvinnor.

Intervju med handläggare i äldreomsorgen

Generellt får personer som fyllt 65 år vända sig till äldreomsorgen om de behöver stöd och hjälp. Biståndshandläggaren gör ett hembesök eller i förekommande fall deltar i en vårdplanering för att ta reda på de behov som den enskilde har.

Insatserna för de enskilda kan se olika ut och det görs en individuell bedömning.

Boendestödet ersätts av hemtjänst men innehållet kan vara detsamma.

Om den enskilde önskar samvaro med andra hänvisas de till någon träffpunkt. Oftast kan de äldre med psykisk funktionsnedsättning få sina behov tillgodosedda. Kontakten fungerar oftast bra vid vårdplaneringar på geropsykiatriska avdelningar men om den enskilde vistas på sjukhus för en fysisk åkomma men inte mår bra psykiskt kan det hända att den enskilde skrivs ut ändå. Det kan därmed hända att en del "faller mellan stolarna".

Bedömning av det granskade

Länsstyrelsen anser att den enskildes behov efterfrågas men inte i tillräcklig omfattning när det gäller behov av sysselsättning. Även om samtliga Aktivitetshus och andra sysselsättningsformer inte kräver ett biståndsbeslut är det handläggarens uppdrag att se den enskildes behov utifrån ett helhetsperspektiv. När den enskilde har svårigheter att motivera sig/ eller att ta sig till en sysselsättning måste det uppmärksammas och utredas.

När omfattning av insatsen inte preciseras finns det en risk att den enskildes behov inte tillgodoses. Boendestödets tillgängliga timmar blir det som avgör vilka insatser som kan utföras och vilka som kan skjutas upp eller inte tillgodoses alls.

Ansvarsområde - Handläggning och dokumentation

Länsstyrelsens bedömningskriterier

- Socialtjänstens handläggning och dokumentation av en ansökan/begäran och utredning om stöd, service och omsorg garanterar den enskildes rättssäkerhet.
- En dokumenterad och individuell planering av adekvata insatser ligger till grund för socialtjänstens beslut om stöd, service och omsorg till personer med psykiska funktionshinder.
- Socialtjänstens handläggningstid av en ansökan/begäran om stöd, service och omsorg fram till att beslut har fattats garanterar den enskildes rättssäkerhet.
- Socialtjänstens handläggning och dokumentation av ett beslut med anledning av en ansökan/begäran om stöd, service och omsorg garanterar den enskildes rättssäkerhet.
- Socialtjänstens verkställighet av beslut om stöd, service och omsorg garanterar den enskildes rättssäkerhet.
- Socialtjänstens dokumentation i den enskildes personakt/journal utformas med respekt för den enskildes integritet.

(3 kap. 5 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 11 kap. 1, 5 och 6 §§ SoL, 16 kap. 3 och 6 f §§ SoL, 6, 9, 21a, 21b, 27, 28f §§ LSS, 4, 7, 15, 20, 21 FL §§, SOSFS 2006:5)

Redovisning av det granskade

Länsstyrelsen har granskat 20 ärenden enligt SoL eller LSS och i dessa den senaste utredningen med beslut. Ärendena valdes ut av Länsstyrelsen med utgångspunkt att granska

två ärenden med personer som bor i en bostad med särskild service och två ärenden med personer som även har en missbruksproblematik. Övriga sexton ärenden valdes slumpvis ut.

Dessutom har Länsstyrelsen granskat två ärenden för personer som är över 65 år och ett ärende på en person under 18 år.

I de två ”äldreärendena” tydliggörs behov utifrån den enskildes psykiska funktionsnedsättning och insatser beviljas av samma anledning. Handläggningen är rättssäker.

I ”ungdomsärendet” framgår barnets psykiska ohälsa. Detta ärende redovisas i särskild ordning.

Ansökan och utredning

Det finns aktuella utredningar i samtliga ärenden.

Samtliga ärenden innehåller uppgifter om hur, när och av vem en ansökan gjorts. Det framgår också vad den enskilde ansökt om i samtliga ärenden utom i ett. De allra flesta ansökningar handlar om boendestöd och det framgår inte av ansökan vad den enskilde menar med insatsen boendestöd.

Ett ärende innehåller en ansökan om kontaktperson men inte i något ärende finns en ansökan om ledsagarservice.

I utredningarna anges en bakgrund i ärendet och en beskrivning av den aktuella situationen där den enskildes beskrivningar av situationen och önskemål framkommer. En beskrivning ges i alla ärenden av den enskildes psykiska hälsa, den enskildes egna resurser eller oftare avsaknad av resurser, den aktuella bostadssituationen samt vissa stödbehov.

När det gäller den enskildes eventuella behov av sysselsättning beskrivs det i några få ärenden. Det finns beskrivningar vad den enskilde gör; t.ex. går till en öppen träffpunkt, men det är vanligare att handläggaren konstaterar svårigheter kring aktivering utan att det framgår hur dessa svårigheter ska eller kan tacklas. I fyra ärenden framgår det tydligt att boendestödet ska innehålla stöd till aktivering som att följa med till något Aktivitetshus etc.

Det framgår inte i något ärende att en individuell prövning har skett av den enskildes behov av sysselsättning utifrån om behovet inte kan tillgodoses inom aktivitetshusens utbud.

Handläggningstid

Handläggningstiden är i regel kort; i tretton ärenden har beslut fattats inom en vecka och i fyra ärenden inom en månad. I tre ärenden har beslut fattats av nämndens utskott vilket har dröjt upp till tre månader. Dessa beslut handlar om bostad med särskild service enligt LSS.

Beslut

Av samtliga beslut framgår vad som har beslutats, enligt vilket lagrum, datum för beslutet och vem som har fattat beslutet.

I två beslut överensstämmer inte ansökan och beslut. Det gäller en ansökan om ”långtidsboende” där ”korttidsboende” har beviljats och en ansökan om att få bo permanent på ett ”korttidsboende”. Bägge saknar delavslag/avslagsbeslut med besvärshänvisning.

Individuell planering/Genomförandeplan

Det saknas ett specifikt dokument innefattande individuell planering i samtliga ärenden. Det finns en ansökan om Individuell plan enligt LSS men inget beslut. Det finns inga uppgifter om överenskommelser med andra myndigheter. Vid granskningstillfället efterfrågades inte vårdplaner som gjorts tillsammans med sjukvården.

I anslutning till beslut om boendestöd finns Uppdrag för boendestödet. Dessa uppdrag anger vad boendestödet ska innehålla men saknar planering av hur dessa insatser ska utföras. Enligt förvaltningens rutiner görs själva planeringen och genomförandeplanen av utförarna. Insatserna anges men omfattningen av insatserna anges oftast inte. Boendestödjarna gör upp med den enskilde hur ofta och hur länge besöken ska vara och handläggarna har en kontinuerlig kontakt med boendestödjarna för att stämma av att insatsen överensstämmer med den enskildes behov.

Delaktighet

Det framgår av utredningarna att den enskilde alltid deltar vid ansöknings/utredningstillfällena; ibland tillsammans med god man eller förvaltare och ofta tillsammans med personal från boendestödet.

Journal

Det går att följa samtliga ärenden över tid genom handläggarnas anteckningar. Utförarna; enhetschefen och/eller personalen i boendestöd och boendena för sällan journal i det gemensamma system som möjliggör detta. I sex ärenden fanns sammanfattningar av utförarnas löpande anteckningar införda i journalen.

Verkställighet

Nästan samtliga granskade beslut var en uppföljning av pågående beslut. Ett beslut gäller en förändring av bostad från boende på ett f.d. enskilt vårdhem till ett särskilt boende för äldre som ännu inte var verkställt.

Integritet

Samtliga ärenden har dokumenterats med respekt för den enskildes integritet.

Bedömning av det granskade

Det är viktigt att den enskilde får hjälp att formulera sin ansökan och att det tydliggörs i utredningen vad han/hon vill ha hjälp med eftersom boendestöd inte är ett tillräckligt tydligt begrepp. För att öka rättssäkerheten bör delarna i ett boendestöd tydliggöras i ansökan såsom stöd med hemmets skötsel, inköp, promenader, gå till Aktivitetshus, utöva fritidsintressen etc. Beslutet ska vara tydligt så att den enskilde förstår vad som är beviljat respektive avslagits.

Det framgår inte i något ärende att en individuell prövning har skett av den enskildes behov av sysselsättning utifrån om behovet inte kan tillgodoses inom aktivitetshusens utbud.

Länsstyrelsen anser att insatsen kontaktperson och ledsagning ska urskiljas ur boendestödsinsatsen för att öka rättssäkerheten, se tidigare bedömning.

Länsstyrelsen anser att avsaknaden av omfattning/frekvens av boendestödet i beslutet minskar den enskildes rättssäkerhet. Eftersom behovet av stöd för många personer i denna målgrupp varierar, tycker Länsstyrelsen att det är positivt att bedömningen inte är alltför statisk utan att

en flexibilitet finns utifrån den enskildes behov. Det gäller att göra en avvägning. För att garantera den enskildes rättssäkerhet bör omfattningen ändå anges t.ex. i antal ggr/vecka.

En ansökan ska alltid utredas och avslutas med ett beslut och när ansökan och beslut inte överensstämmer ska ett avslag göras.

Redovisning av förbättrings och utvecklingsområden.

Jämställdhet

I de intervjuer som genomförts har frågor ställts kring jämställdhet och att se den enskildes behov av stöd utifrån ett genusperspektiv. Personalen inom både sysselsättning och boende framför att de inte tänker på jämställdhetsperspektivet och att män och kvinnor kan ha olika behov. De anser dock att de har ett brett utbud i sin verksamhet och tror att de ser till person och inte till kön.

Handläggarna höll, vid tillsynstillfället, på med en egenkontroll av sina egna beslut, både beviljade och avslag. De tittade på ansökningar och beslut utifrån ett jämställdhetsperspektiv för att se om de gjorde olika bedömningar utifrån den sökandes kön.

Handläggaren i äldreomsorgen säger att de i sina bedömningar försöker ha med sig jämställdhetsperspektivet.

Bedömning

Länsstyrelsen ser positivt på handläggarnas egengranskning utifrån detta perspektiv och det vore bra om deras arbetssätt och deras slutsatser används inom organisationen för att diskutera jämställdhetsfrågorna i samtliga verksamheter och nivåer.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN